

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 270/2025-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **FOREVER, s.r.o.**, Okružná 48, Stará Ľubovňa, zastúpeného JUDr. Rastislavom Lenartom, advokátom, Pollova 32, Košice, proti postupu a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Obdo/16/2023 z 28. marca 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 12. júla 2024 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46, čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom a rozhodnutím najvyššieho súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia o odmietnutí jeho dovolania. Navrhuje napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie, priznať mu finančné zadostučinenie 10 000 eur a náhradu trov konania. Súčasne žiada o prednostné prerokovanie ústavnej sťažnosti, pretože z dôvodu opísaného skutkového stavu a dĺžky konania ide o naliehavú vec.

II.

Skutkové východiská

2. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“) v poradí druhým rozsudkom č. k. 38Cb/157/2016-114 z 5. apríla 2022 zamietol žalobu sťažovateľa a žalovanému nepriznal nárok na náhradu trov konania. Žalobu sťažovateľ odôvodnil tým, že 29. augusta 2016 došlo na poistenom motorovom vozidle ku škodovej udalosti, preto sťažovateľ vyplnil a zaslal žalovanému tlačivo na uplatnenie škody. Žalovaný 30. augusta 2016 zaslal sťažovateľovi oznámenie o zániku poistenia pre nezaplatenie poistného, ktoré sťažovateľ považoval za absolútne neplatný právny úkon z dôvodu chýbajúceho IČO, nečitateľnej pečiatky a podpisu, teda pre rozpor s dobrými mravmi. Preto žiadal určiť absolútnu neplatnosť právneho úkonu – oznámenia o zániku poistenia

pre nezaplatenie poistného z 30. augusta 2016 a určiť platnosť a účinnosť poistnej zmluvy. Žalovaný k veci uviedol, že evidoval dlžné poistné sťažovateľa za obdobie od 20. decembra 2015 do 20. decembra 2016, preto ho písomne vyzval na úhradu dlžného poistného, inak poistenie podľa § 801 ods. 2 Občianskeho zákonníka zanikne uplynutím dodatočnej lehoty. Sťažovateľ výzvu prevzal 29. marca 2016, dlžné poistné neuhradil, poistenie preto zaniklo zo zákona uplynutím mesačnej lehoty. Žalovaný tiež uviedol, že oznámenie o zániku poistenia z 30. augusta 2016 nespôsobilo jeho zánik, bolo len upovedomením o skoršom zániku poistenia zo zákona. Namietol nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovaných určeníach, keďže nesporným je záujem sťažovateľa na poskytnutí poistného plnenia.

3. Súd prvej inštancie nariadil vo veci pojednávanie na 5. apríl 2022 a rozhodol v neprítomnosti sťažovateľa, keďže jeho ospravedlnenie neúčasti a žiadosť o odročenie pojednávania zaslané súdu 3. apríla 2022 o 19.04 h neakceptoval. Súd prvej inštancie vzhľadom na vykonané dokazovanie v rozsudku uviedol, že v spore je jedinou účelnou žaloba o plnenie zo zmluvy o poistení. Až vyplatením poistného plnenia by bol vzťah medzi stranami sporu definitívne vyriešený. Súd preto vyhodnotil určovací výrok o platnosti a účinnosti zmluvy za nedovolený a v celom rozsahu ho zamietol. Podľa súdu sťažovateľ sa účelovo vyhol žalobe o plnenie zo zmluvy z dôvodu vyššieho súdneho poplatku, čomu nemožno poskytnúť právnu ochranu. Sťažovateľ neunesol dôkazné bremeno a nepreukázal naliehavý právny záujem na žiadnom z výrokov žaloby. Prisvedčil obrane žalovaného, že oznámenie o zániku poistenia (ktorého neplatnosť žiadal určiť žalobca) nebolo právnym úkonom spôsobujúcim zánik poistenia, pretože poistenie zaniklo zo zákona.

4. Na odvolanie sťažovateľa Krajský súd v Bratislave rozsudkom č. k. 3Cob/159/2022-143 zo 7. septembra 2022 rozsudok súdu prvej inštancie z 5. apríla 2022 potvrdil a žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

5. Krajský súd poukázal na to, že v prípade žaloby o určenie platnosti/neplatnosti právneho úkonu ide o žalobu podľa § 137 d) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), t. j. o žalobu o určenie právnej skutočnosti, ktorá je prípustná, ak to vyplýva z osobitného predpisu. Keďže žalobca nepreukázal súdu, že mu vyplýva z osobitného predpisu právo domáhať sa určenia právnej skutočnosti, teda platnosti/neplatnosti právneho úkonu, žaloba je procesne neprípustná. Krajský súd skonštatoval, že súd prvej inštancie správne právne posúdil, že v danom prípade, ak by išlo o žalobu podľa § 137 c) CSP, naliehavý právny záujem na požadovanom určení absentuje. Zo skutkového stavu sporu totiž vyplýva, že sťažovateľ sa mal proti žalovanému domáhať nároku žalobou o plnenie, t. j. podľa § 137 písm. a) CSP, keďže skutkové okolnosti nebránili vyčísleniu a uplatneniu konkrétneho plnenia proti žalovanému, t. j. určovacou žalobou by neprišlo k finálnemu vyriešeniu sporu medzi stranami sporu. Žalobu preto bolo potrebné zamietnuť. Pokiaľ ide o ospravedlnenie neúčasti sťažovateľa na pojednávaní 5. apríla 2022, mal dostatok priestoru na uplatňovanie svojich procesných práv a povinností, opätovne sa pojednávania nezúčastnil a dôvod svojej žiadosti o odročenie pojednávania riadne a včas nepreukázal. Krajský súd vyhodnotil ako nedôvodnú i námietku sťažovateľa, že súd nevykonal dôkazy a nepredvolal svedka (zamestnanca asistenčnej služby), ako i námietku nepreskúmateľnosti rozsudku súdu prvej inštancie. Bolo vecou uváženia súdu, ktoré z navrhnutých dôkazov vykoná (185 ods. 1 CSP), pričom v odôvodnení napadnutého rozsudku súd prvej inštancie dostatočne vysvetlil (v súlade s § 220 ods. 2 CSP), prečo navrhnuté dôkazy nevykonal.

6. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal sťažovateľ dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP. Namietané porušenie svojho práva na spravodlivý proces videl v tom, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nepreskúmateľné, v konaní neboli vykonané všetky navrhované dôkazy a súd dospel na základe vykonaného dokazovania k nesprávnym skutkovým zisteniam. Súd prvej inštancie „účelovo“ vyzval sťažovateľa mailom 4. apríla 2022 (o 09.24 h), aby predložil lekárske potvrdenie o vykonanom vyšetrení na preukázanie ním tvrdených zdravotných komplikácií a poskytol kontakt na vyšetrujúceho lekára do 12.00 h, v opačnom prípade žiadosť o odročenie pojednávania nebude akceptovať. Dňa 4. apríla 2022 (o 13.41 h) sťažovateľ súdu oznámil, že jeho konateľ žiadne lekárske vyšetrenie neabsolvoval, je v domácej liečbe a na ospravedlnení a odročení trvá, na čo súd (o 14.20 h) sťažovateľovi oznámil, že jeho žiadosť neakceptuje a pojednávanie 5. apríla 2022 sa uskutoční. Dňa 4. apríla 2022 (o 20.36 h) sťažovateľ súdu oznámil, že porušuje jeho právo na spravodlivý proces a z dôvodu možnej zaujatosti navrhuje výsluch svojho konateľa dožiadaným súdom v Starej Ľubovni aj z dôvodu hospodárnosti konania. Sťažovateľ vytýka súdu, že napriek uvedenému pojednávanie 5. apríla 2022 vykonal, a tým mu odňal právo konať pred súdom a navrhovať ďalšie dôkazy a porušil rovnosť strán sporu, keď nedal priestor sťažovateľovi. Poukázal na to, že za obdobie šiestich rokov nebol pred súdom ani raz riadne vypočutý. Krajskému súdu vytkol, že rozhodol vo veci bez nariadenia pojednávania. Vo vzťahu k prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP namietal, že krajský súd sa vyjadroval k žalobám v zmysle § 137 písm. c) a d) CSP, avšak mal sa zaoberať aj možnosťou, že podaná žaloba nespadá pod § 137 CSP.

7. Najvyšší súd napadnutým uznesením z 28. marca 2024 dovolanie sťažovateľa ako neprípustné odmietol. Nezistil žiadnu vadu zmätočnosti. Krajský súd správne poukázal na to, že v prípade žaloby o určenie platnosti/neplatnosti právneho úkonu ide o žalobu podľa § 137 písm. d) CSP, t. j. o žalobu o určenie právnej skutočnosti, ktorá je prípustná, ak to vyplýva z osobitného predpisu. Keďže sťažovateľ nepreukázal súdu na podklade skutkových tvrdení, navrhovaných dôkazov a merita veci, vychádzajúc z navrhovaného petitu, že mu toto právo vyplýva z osobitného predpisu, žaloba je procesne neprípustná. Pokiaľ by išlo o žalobu podľa § 137 písm. c) CSP, naliehavý právny záujem na požadovanom určení v danom prípade absentuje. Dovolací súd s poukazom na označenú judikatúru (v bode 19.2 napadnutého uznesenia) konštatoval správnosť a dostatočnú odôvodnenosť záveru odvolacieho súdu, podľa ktorého sa sťažovateľ mal domáhať nároku žalobou o plnenie podľa § 137 a) CSP. Napokon i sám sťažovateľ, ktorý v dovolaní uviedol, že jeho „naliehavý právny záujem je skutočnosť, že žalovaná neplnila v zmysle platnej poisťky“, si odpovedá, že jeho obranou mala byť práve žaloba o plnenie, a v rámci tohto konania by bola otázka platnosti poisťnej zmluvy riešená ako predbežná. Vo vzťahu k záverom súdov zostali bez relevancie sťažovateľom navrhnuté dôkazy. Dôkazom jasnosti a zrozumiteľnosti záverov krajského súdu je aj podané dovolanie, v ktorom dovolateľ dokázal tieto závery jednoznačne identifikovať a argumentačne spochybniť.

8. K vytýkaným nedostatkom v procese dokazovania najvyšší súd uviedol, že dôvodom prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nezakladá nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu. Krajský súd dostatočne ozrejmil, prečo vyhodnotil ako nedôvodnú námietku sťažovateľa, že okresný súd nevykonal dôkazy a nepredvolal svedka. Okresný súd primerane vysvetlil, že návrh na dožiadaný výsluch zamietol ako nevhodný a obštrukčný vo vzťahu k dĺžke konania

a skutočnosti, že ho sťažovateľ navrhol až po oznámení, že súd neakceptuje jeho návrh na odročenie.

9. Ako nedôvodnú najvyšší súd vyhodnotil aj námietku o vykonaní pojednávania 5. apríla 2022 napriek ospravedlneniu a nesúhlasu sťažovateľa. Poukázal na odôvodnenie krajského súdu (bod 15 odvolacieho rozsudku), podľa ktorého sťažovateľ mal dostatok priestoru pre uplatňovanie svojich procesných práv a povinností, opätovne sa pojednávania nezúčastnil a dôvod svojej žiadosti o odročenie pojednávania súdu prvej inštancie riadne a včas nepreukázal. Základné právo účastníka, aby jeho vec bola prejednávaná verejne a v jeho prítomnosti (čl. 48 ods. 2 ústavy), nemožno chápať tak, že súd nemôže konať a rozhodnúť vo veci bez prítomnosti účastníka, ale tak, že je povinný umožniť účastníkovi uplatnenie tohto práva. Najvyšší súd zdôraznil, že posúdenie dôležitosti dôvodu na odročenie termínu pojednávania posudzuje súd podľa konkrétnych okolností prípadu a môže ich preveriť len zo skutočností, ktoré sú mu známe v čase posudzovania žiadosti o odročenie termínu pojednávania (sp. zn. 1Obdo/19/2014). V rozhodovacej praxi súdov sa choroba preukázaná lekársky uznanou práceneschopnosťou považuje za dôležitý dôvod (obdobne judikát R 31/95). Zdravotný stav strany sporu (fyzickej osoby) je dôvodom na odročenie pojednávania, ak je súdu včas preukázaná vyjadrením lekára, že konkrétna osoba nie je schopná bez ohrozenia života alebo závažného zhoršenia zdravotného stavu zúčastniť sa na pojednávaní (obdobne judikát R 132/2014). Uvedenú interpretáciu aproboval aj ústavný súd (I. ÚS 226/2018).

10. Ani vo vzťahu k námietke o nenariadení odvolacieho pojednávania najvyšší súd nezistil nesprávny alebo zákonu sa priečiaci postup krajského súdu, ktorý prejednal vec podľa § 380 ods. 1 CSP bez nariadenia pojednávania v medziach daných rozsahom a dôvodmi odvolania, keď dospel k záveru, že súd prvej inštancie zistil v potrebnom rozsahu skutkový stav a na základe vykonaných dôkazov v spore vecne správne rozhodol.

11. Najvyšší súd konštatoval neprípustnosť dovolania aj vo vzťahu k námietke nesprávneho právneho posúdenia s poukazom na judikát R 73/2019, konštatujúc, že tzv. „novoty“ nie sú v zásade v dovolacom konaní prípustné.

III.

Argumentácia sťažovateľa

12. Podľa názoru sťažovateľa sa najvyšší súd nevysporiadal so všetkými dovolacími dôvodmi ani s namietaným nesprávnym právnym posúdením veci. Sťažovateľ nebol prítomný pri tom, ako súd oboznamoval listinné dôkazy v spise, a preto sa k nim nemohol vyjadriť, prípadne navrhnúť doplnenie dokazovania. Tým, že nebol prítomný na pojednávaní, kde bol vyhlásený rozsudok súdu prvej inštancie, mu bolo odňaté právo konať pred súdom, ako aj právo na záverečné zhrnutie. Sťažovateľ poukazuje na nepreskúmateľnosť, nejasnosť a neurčitost' odôvodnenia napadnutého uznesenia, ktoré je „iba“ citovaním zákonných ustanovení. Najvyšší súd sa konkrétne, jasne a zrozumiteľne nevysporiadal so všetkými dovolacími dôvodmi (s poukazom na zásadu „súd pozná právo“). Sťažovateľ namieta, že postupom dovolacieho súdu bolo porušené jeho právo na spravodlivý proces spočívajúce v porušení práva na riadne odôvodnenie a predvídateľnosť rozhodnutia, práva na zachovanie rovnosti strán sporu a práva na relevantné konanie súdu spojené zo zákazom svojvoľného postupu a so zákazom *denegationis iustitiae*.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

13. Z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť dovolania a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Podmienkou je, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná ani formalistická a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010).

14. Súlad napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu s označenými právami sťažovateľa možno posúdiť len vo vzájomnom súvisi s rozhodnutiami okresného súdu a krajského súdu.

15. Žaloba sťažovateľa bola zamietnutá, keď ním požadovaný určovací výrok o platnosti a účinnosti poisťnej zmluvy konajúce súdy považovali za nedovolený. Dospeli k záveru, že jedinou účelnou bola v danom prípade žaloba o určenie povinnosti žalovaného vyplatiť poisťné plnenie [žaloba o plnenie podľa § 137 písm. a) CSP], keďže skutkové okolnosti nebránili vyčísleniu a uplatneniu konkrétneho plnenia proti žalovanému a určovacou žalobou by neprišlo k finálnemu vyriešeniu sporu medzi stranami sporu. Oznámenie o zániku poistenia, ktorého absolútnu neplatnosť žiadal určiť sťažovateľ, nebolo právnym úkonom spôsobujúcim zánik poistenia, ale len oznámením o skoršom zániku poistenia zo zákona. Súdy konštatovali, že sťažovateľ neunesol dôkazné bremeno a nepreukázal naliehavý právny záujem na žiadnom z výrokov žaloby. Vzhľadom na tento záver bolo bez právnej relevancie vykonávať sťažovateľom navrhnuté dôkazy.

16. Závery najvyššieho súdu v napadnutom uznesení sú dostatočné. Vyčerpávajúce sú tiež odpovede na sťažovateľom uplatnené dovolacie dôvody a námietky. Vo vzťahu k vytýkaným nedostatkom, ku ktorým malo dôjsť v procese obstarávania skutkových podkladov, ústavný súd konštatuje, že s námietkou nevykonania sťažovateľom navrhnutých dôkazov (doručenka výzvy na zaplatenie poisťného z 21. marca 2016, výsluch svedka – zamestnanca asistenčnej služby, predloženie vyúčtovania uhradenej platby zo strany sťažovateľa) sa konajúce súdy vysporiadali v napadnutých rozhodnutiach, keď uviedli, že ich vykonanie by bolo nadbytočné vzhľadom na nimi prijatý záver. Záver o nevykonaní navrhovaných dôkazov vychádzal z racionálnej úvahy konajúcich súdov a ich zhodnotenia skutkového stavu veci. Nevykonanie navrhovaných dôkazov všeobecnými súdmi nemalo za následok zásah do základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu či práva na spravodlivý proces, nebolo ani porušením zásady rovnosti strán konania či princípu rovnosti zbraní, a preto ani nemohlo ísť o dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP. Aj napriek dôvodu odmietnutia dovolania uplatneného podľa § 421 ods. 1 CSP sa najvyšší súd vyjadril aj k údajne nesprávnemu právnemu posúdeniu veci konajúcimi súdmi, keď uviedol, že práve žaloba v zmysle § 137 písm. a) CSP pripadá do úvahy ako prostriedok právnej ochrany domáhať sa sťažovateľom tvrdeného nároku proti žalovanému. Napadnuté uznesenie preto nemožno hodnotiť ako svojvoľné, nedostatočne odôvodnené či nepreskúmateľné v intenzite porušenia práva na spravodlivý proces.

17. Ústavný súd na základe uvedeného nezistil, že by účinky výkonu dovolacej právomoci najvyššieho súdu pri posudzovaní prípustnosti dovolania sťažovateľa podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP boli nezlučiteľné so základným právom strany konania na súdnu ochranu

či so zásadami spravodlivého procesu. Zjavne neopodstatnenou je ústavná sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. II. ÚS 399/2010, IV. ÚS 51/2011). Sťažnostná argumentácia je nedôvodná, čo vedie k záveru o zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti a jej odmietnutiu podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

18. Sťažovateľ tvrdí, že v predmetnej veci išlo aj o zjavné priťahy v konaní, ktoré začalo ešte v roku 2016. Ak v čase doručenia ústavnej sťažnosti ústavnému súdu už nemôže dochádzať k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd ju odmietne ako zjavne neopodstatnenú, pretože konanie o takej ústavnej sťažnosti pred ústavným súdom už nie je spôsobilé naplniť účel ochrany, ktorý ústavný súd poskytuje vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právu podľa čl. 38 ods. 2 listiny (m. m. I. ÚS 6/03). Uvedený právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (pozri Miroslav Mazurek proti Slovenskej republike, rozhodnutie o sťažnosti č. 16970/05 z 3. 3. 2009). Sťažovateľ podal ústavnú sťažnosť v čase, keď bolo konanie ako celok právoplatne skončené, a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

19. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa formulovanými v sťažnostnom petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. mája 2025

Robert Šorl
predseda senátu